

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21.05.1993, sp. zn. 2 Cao 55/93, ECLI:CZ:VSPH:1993:2.CAO.55.1993.1

Číslo: 8/1995

Právní věta: Doklad o skutečném výdělku žadatele o úpravu starobního důchodu (§ 24 odst. 6 zákona č. 87/1991 Sb. o mimosoudních rehabilitacích) nelze nahradit potvrzením zaměstnavatele o tom, jaká byla základní mzda a nadtarifní složka mzdy ve funkci, v níž by byl žadatel o úpravu důchodu zařazen, kdyby nedošlo k jeho neplatnému skončení pracovního poměru z důvodu politické perzekuce. Nelze-li skutečný výdělek žadatele zjistit, je třeba vycházet ve smyslu ustanovení vládního nařízení č. 174/1991 Sb. z průměrných mezd v národním hospodářství v rozhodném kalendářním roce, vynásobených koeficientem mzdového nárůstu podle přílohy č. 1 k tomuto vládnímu nařízení.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 21.05.1993

Spisová značka: 2 Cao 55/93

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Důchod

Předpisy: 87/1991 Sb. § 24 odst. 6 174/1991 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze 17.4.1992 byla zamítnuta navrhovatelova žádost o úpravu starobního důchodu podle zákona č. 87/1991 Sb. (o mimosoudních rehabilitacích) s odůvodněním, že za situace, kdy se v řízení nepodařilo zjistit výši navrhovatelem skutečně dosaženého výdělku v kalendářním roce před skončením zaměstnání (z důvodu politické perzekuce) v roce 1970 a kdy je nutno za základ pro úpravu starobního důchodu považovat částku průměrné mzdy v národním hospodářství v uvedeném roce, tj. 1937 Kč měsíčně, by tato úprava byla pro navrhovatele nevýhodná, neboť průměrný měsíční výdělek upravený podle zákona č. 87/1991 Sb. by činil 2926,80 Kč, což je méně než průměrný měsíční výdělek, z něhož byl navrhovateli vyměřen starobní důchod (3111 Kč) podle obecných předpisů důchodového zabezpečení (§ 24 a § 25 zákona č. 87/1991 Sb.).

V opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí navrhovatel namítal, že nemohl předložit orgánu sociálního zabezpečení potvrzení o skutečně dosaženém výdělku v roce 1970, neboť archiv organizace, u níž byl naposledy zaměstnán před skončením pracovního poměru z důvodu politické perzekuce, vyhořel při požáru. Dovoľával se potvrzení téže organizace, že v roce rozhodném pro

přepočet důchodu podle zákona o mimosoudních rehabilitacích byl zaměstnán v platové třídě T 12, což představovalo hrubý měsíční výdělek 2700 Kč, přičemž nadtarifní složka mzdy (prémie, odměny, podíly na hospodářských výsledcích apod.) u zaměstnanců v téže funkci se pohybovala ve výši 1 000 až 1 200 Kč měsíčně. Podle jeho přesvědčení měl orgán sociálního zabezpečení při úpravě důchodu vycházet právě z této výše výdělku.

Krajský soud v Praze opravnému prostředku navrhovatele vyhověl a přezkoumávané rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení zrušil. Akceptoval návrh navrhovatele, že za situace, kdy se nikoli vlastní vinou ocitl v důkazní nouzi ohledně prokázání dosaženého výdělku v roce 1970, je třeba vycházet z potvrzení organizace, u níž byl naposledy zaměstnán, že funkci, kterou navrhovatel v uvedené době údajně vykonával, odpovídal základní plat 2700 Kč měsíčně a prémie, pohybující se od 1000 do 1200 Kč měsíčně. Dovedil, že úprava starobního důchodu navrhovatele, v níž by se vycházelo z takto zjištěného výdělku, by pro něho byla výhodnější než výše starobního důchodu vypočtená podle obecných předpisů důchodového zabezpečení. České správě sociálního zabezpečení pak uložil, aby vycházejíc z tohoto právního názoru návrhu navrhovatele na úpravu jeho starobního důchodu vyhověla a vypočetla jeho starobní důchod z příjmu 3700 Kč měsíčně v roce 1970, zvýšeného o mzdový nárůst v národním hospodářství.

Ve včas podaném odvolání vytýkala Česká správa sociálního zabezpečení soudu prvního stupně nesprávné hodnocení provedených důkazů a z toho vyvozený nesprávný právní závěr o nutnosti úpravy starobního důchodu navrhovatele podle zákona o mimosoudních rehabilitacích. Především namítala, že v řízení nebylo prokázáno, že by navrhovatel před skončením pracovního poměru z důvodu politické perzekuce vykonával jím tvrzenou funkci vedoucího obchodního referenta a rovněž nebylo prokázáno, jakého skutečného výdělku v uvedené době dosahoval. Poukazovala na to, že v takovém případě předpisy o mimosoudních rehabilitacích nepřipouštějí jinou možnost, než při úpravě důchodu vycházet z průměrné mzdy v národním hospodářství v rozhodném kalendářním roce, zvýšené pevně stanoveným koeficientem (podle vládního nařízení č. 174/1991 Sb.). Žádala, aby odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že se rozhodnutí napadené opravným prostředkem potvrzuje.

Vrchní soud v Praze změnil svým rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně tak, že se rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze 17. 4. 1992 potvrzuje. Ohledně nákladů odvolacího řízení rozhodl tak, že se jejich náhrada žádnému z účastníků řízení nepřiznává.

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně zjistil sice správně skutkový stav věci a ani v odvolacím řízení nebylo třeba jej doplňovat, avšak vyvodil z něj závěry, s nimiž se odvolací soud neztotožňuje, neboť rozhodnutí neodpovídá zákonnému předpisu, podle kterého je nutno věc posuzovat, t. j. zákonu o mimosoudních rehabilitacích a vládnímu nařízení č. 174/1991 Sb., kterým se tento zákon provádí.

Je nepochybné, že by navrhovatel splňoval podmínky pro úpravu starobního důchodu podle ustanovení § 24 odst. 2 a 6 zákona č. 87/1991 Sb., neboť osvědčením vydaným akciovou společností pro zahraniční obchod C. bylo prokázáno skončení pracovního poměru navrhovatele k uvedené společnosti k 30.6.1971 z důvodů uvedených v ustanovení § 21 odst. 1 písm. e) zákona č. 87/1991 Sb., tedy z důvodů politické perzekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody. Toto skončení pracovního vztahu je tedy neplatné a ve smyslu ustanovení § 24 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. se pro účely důchodového zabezpečení považuje doba od skončení tohoto pracovního vztahu do dne vzniku nároku na starobní důchod za dobu zaměstnání.

Z dávkového spisu České správy sociálního zabezpečení bylo zjištěno, že starobní důchod byl navrhovateli přiznán od 2. 5.1987 podle zákona č. 121/1975 Sb. z průměrného měsíčního výdělku ve

výši 3111 Kč, přičemž s výjimkou 66 dnů v roce 1979 (jejichž zápočet je na výši starobního důchodu bez vlivu) mu jako dobu zaměstnání hodnotil orgán sociálního zabezpečení celou dobu od neplatného skončení pracovního poměru v roce 1971 až do vzniku nároku na starobní důchod. Z hlediska zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, nelze v tomto směru pro navrhovatele nic příznivého vytěžit, když tímto zákonem vymezená doba zaměstnání mu byla hodnocena při vzniku nároku na starobní důchod v plném rozsahu. Za účelem zmírnění křivd, k nimž došlo v rozhodném období (od 25.2.1948 do 1.1.1990) při skončení pracovního poměru z důvodu politické perzekuce, zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, v ustanovení § 24 stanoví další zásady pro úpravu důchodu těm, kdo byli takto postiženi. Podle odstavce 6 zmíněného zákonného ustanovení se průměrný měsíční výdělek pro výpočet důchodu zjišťuje ze skutečně dosaženého výdělku v posledním kalendářním roce před skončením zaměstnání, zvýšeného o mzdový nárůst v národním hospodářství za dobu před vznikem nároku na důchod. Způsob zvýšení skutečně dosaženého výdělku stanoví pak vláda svým nařízením. Tímto prováděcím předpisem je nařízení vlády ČSFR č. 174/1991 Sb. Podle ustanovení § 3 odst. 4 uvedeného předpisu, nelze-li za období před 1.1.1971 prokázat hrubé výdělky dosažené v rozhodném kalendářním roce, považuje se za hrubý výdělek v tomto roce částka průměrné mzdy v národním hospodářství, uvedená v příloze č. 2. Tímto hrubým výdělkem pro rok 1970 je částka 1937 Kč. Tento hrubý výdělek se pak podle ustanovení § 1 odst. 4 téhož vládního nařízení zvyšuje tak, že se vynásobí koeficientem mzdového nárůstu, který odpovídá roku vzniku nároku na důchod a roku skončení zaměstnání, považovaného podle ustanovení § 21 zákona o mimosoudních rehabilitacích za neplatné. V případě navrhovatele, u něhož došlo k neplatnému skončení pracovního poměru v roce 1971 a ke vzniku nároku na starobní důchod v roce 1987, činí tento koeficient 1,511.

Sporným mezi účastníky zůstalo, zda tímto koeficientem je nutno vynásobit částku průměrné mzdy v národním hospodářství v roce 1970, nebo zda je možno pro úpravu navrhovatelova starobního důchodu vycházet z obsahu zprávy navrhovatelova zaměstnavatele ze 14.10.1992, podle níž funkci vedoucího obchodního referenta odpovídal mzdový tarif (základní mzda) ve výši 2700 Kč měsíčně a nadtarifní složka mzdy od 1000 Kč do 1200 Kč měsíčně v průměru. Z obsahu uvedené zprávy nelze při úpravě navrhovatelova starobního důchodu vycházet, neboť zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, v ustanovení § 24 odst. 6 předpokládá zjištění skutečně dosaženého výdělku. Uvedená zpráva není důkazem o skutečně dosaženém výdělkem navrhovatele v roce 1970, nýbrž je pouze odhadem předpokládaného výdělku, jehož mohl navrhovatel podle srovnatelných údajů dosáhnout. Jiný důkaz o skutečně dosaženém výdělkem zřejmě neexistuje; u zaměstnavatelské organizace navrhovatele není z důvodu požáru budovy v roce 1974 k dispozici a rovněž jej nemá organizace sociálního zabezpečení, stejně jako navrhovatel, což je zřejmé z jeho výpovědi při jednání u soudu prvního stupně. Nestačí tedy pouhý údaj o mzdovém tarifu a nadtarifní složce mzdy, odpovídající pro uvedenou dobu funkčnímu zařazení navrhovatele, nehledě k tomu, že zmíněnou zprávou ani jiným dokladem někdejší zaměstnavatel nepotvrzuje navrhovateli, že by funkci vedoucího obchodního referenta před neplatným skončením pracovního poměru skutečně vykonával. Skutečně dosaženým výdělkem se totiž rozumí hrubý výdělek navrhovatele z vykonávaného zaměstnání včetně všech jeho složek (např. prémie, odměny, podíly na hospodářských výsledcích apod.), vyplacený v jednotlivých výplatních termínech v rozhodném období. Pokud by doklady o skutečném výdělkem občana již neexistovaly, ať již z důvodů na straně pracovníka či z důvodů jiných, jím nezaviněných, nezbyvá než za základ pro úpravu důchodu pokládat podle předpisů o mimosoudních rehabilitacích průměrnou mzdu v národním hospodářství v rozhodném kalendářním roce. Vynásobí-li se tato částka koeficientem mzdového nárůstu podle přílohy č. 1 k vládnímu nařízení č. 174/1991 Sb., je výsledná částka nižší (2928 Kč) než průměrný měsíční výdělek, z něhož byl navrhovateli v roce 1987 přiznán starobní důchod (3111 Kč). Úprava výše důchodu podle zákona o mimosoudních rehabilitacích tedy u navrhovatele nepřichází v úvahu, neboť by pro něho nebyla výhodná a odporovala by ustanovení § 25 zákona č. 87/1991 Sb., které přímo podmiňuje možnost takové úpravy srovnáním s obecnými předpisy důchodového zabezpečení. Odpůrce tedy právem

návrh navrhovatele na přepočítání jeho starobního důchodu zamítl. Soud prvního stupně pochybil, jestliže dospěl k jinému právnímu závěru, a odvolacímu soudu proto nezbylo, než aby při nezměněném skutkovém základu změnil podle ustanovení § 220 odst. 1, § 250f, § 250 l odst. 2 o. s. ř. rozsudek soudu prvního stupně tak, že přezkoumávané rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení podle ustanovení § 250q odst. 2 o. s. ř. potvrdil.

Podle ustanovení § 224 odst. 2 o. s. ř. rozhodoval odvolací soud znovu i o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Navrhovateli nebyla přiznána náhrada nákladů, neboť neměl v tomto řízení úspěch, a odpůrci podle obsahu spisu náklady řízení před soudy obou stupňů nevznikly (§ 224 odst. 1, § 250k odst. 1, § 250 l odst. 2 o. s. ř., § 195 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb.).